

Ας αρχίσει διάλογος για τις σωστές, μολονότι άτολμες, διορθωτικές παρεμβάσεις

Γ. ΜΠΑΜΠΙΝΙΩΤΗΣ

Φάνηκε από την αρχή ότι το Υπουργείο Παιδείας δεν προτίθετο να φέρει έναν νέο νόμο, πραγματικό πλαίσιο που θα άλλαζε ριζικά και γενναία τους όρους λειτουργίας των Πανεπιστημίων. Ενα μελετημένο και καλοσχεδιασμένο εκ των προτέρων πλαίσιο νόμου που θα μετέφερε - υπό τον τελικό έλεγχο τής Πολιτείας - τις ευθύνες των αποφάσεων στα ίδια τα Πανεπιστήμια. Ενα νομοθετικό πλαίσιο που θα εξασφάλιζε **ακαδημαϊκή, οικονομική και διοικητική πλήρη και ουσιαστική αυτοδιοίκηση στα Πανεπιστήμια**. Τέτοια που να οδηγήσει τα Πανεπιστήμια να διαμορφώσουν ανταγωνιστικά, με δική τους πρωτοβουλία και ευθύνη την ιδιαίτερη το καθένα φυσιογνωμία του. Τότε θα μπορούσε να μιλήσει κανείς για ριζική θεσμική αλλαγή στον τρόπο λειτουργίας των Α.Ε.Ι., για πραγματική αναβάθμιση, για υγιή ανταγωνισμό, για ευθύνη των Πανεπιστημίων και, φυσικά, για αξιολόγησή τους ως προς το πώς τα ίδια αξιοποίησαν τις δυνατότητες που τους παρέχονται. Ολα αυτά κατά το πρότυπο των όσων ισχύουν ήδη στα πανεπιστήμια τού εξωτερικού, τα δημόσια στην Ευρώπη (που δεν έχει σοβαρά ιδιωτικά Πανεπιστήμια), τα δημόσια και τα ιδιωτικά στις Η.Π.Α. και στις μεγάλες χώρες τής Ασίας (Κίνα, Ιαπωνία, Κορέα).

Ακραίες καταστάσεις

Τώρα τι έγινε; Απλές, σωστές, εν μέρει σημαντικές, αλλά άτολμες **διορθωτικές παρεμβάσεις στον ισχύοντα νόμο 1268 τού 1982**, στον νόμο τού ΠΑ.ΣΟ.Κ. για τα Πανεπιστήμια. Και γιατί τόσος θόρυβος και τόση αναστάτωση για τέτοιες ρυθμίσεις; Διότι και από την πλευρά τού Υπουργείου Παιδείας οι προτεινόμενες ρυθμίσεις στο σύνολό τους δεν δόθηκαν εγκαίρως στα Πανεπιστήμια να τις συζητήσουν και γιατί υπάρχουν ομάδες φοιτητών και πανεπιστημιακές μειοψηφίες (φοιτητών και μερικών μελών Διδακτικού Προσωπικού) που δεν θέλουν να αλλάξει τίποτε. Αντίθετα προς τις εκλεγμένες ηγεσίες των Πανεπιστημίων, τις πρυτανικές αρχές, που θαρραλέα και τολμηρά ζήτησαν από την Πολιτεία ριζική αλλαγή στην πανεπιστημιακή νομοθεσία με μεταβίβαση τής ευθύνης τής διοίκησης στα ίδια τα Πανεπιστήμια (αυτό σημαίνει ακαδημαϊκή, οικονομική και διοικητική αυτοδιοίκηση), ο λόγος που αρθρώνεται και περνάει συνθηματολογικά προς τα έξω από ορισμένα μέλη (φοιτητές και μέλη τού Διδακτικού Προσωπικού) των Πανεπιστημίων είναι «να μην αλλάξει τίποτε» σ' έναν ομολογουμένως έντονα κρατικιστικό νόμο (τον 1268)!

Εναν νόμο που διέγραψε ήδη την τροχιά του με σημαντικά επιτεύγματα αλλά και κραυγαλέα αστοχήματα που γέννησαν σοβαρά προβλήματα στα Πανεπιστήμια, γνωστά στην Κοινή Γνώμη, στον απλό Έλληνα πολίτη. Και ερωτάται: **Ποιος, πώς, με ποια επιχειρήματα και με ποιο ηθικό δικαίωμα μπορεί να πει στον Έλληνα πολίτη ότι δεν πρέπει να αλλάξει τίποτε στην Ανώτατη Εκπαίδευση, ότι όλα είναι ρόδινα και ότι τα Α.Ε.Ι. απλώς χρειάζονται περισσότερα χρήματα;** Συμπέρασμα: Η «πονηριά» και η εσφαλμένη τακτική τού Υπουργείου από τη μια (να περάσει τον νόμο στο Θερινό Τμήμα χωρίς άλλη συζήτηση ώστε να βρεθούν τα Α.Ε.Ι. προ τετελεσμένων) συνδυασμένη με το «βόλεμα» ορισμένης μερίδας πανεπιστημιακών (να μην αλλάξει η νομή εξουσίας, να διατηρηθεί η διάχυση τής ευθύνης ώστε να καθίσταται ανύπαρκτη, να συνεχιστεί η χαλαρότητα στους ρυθμούς και τις υποχρεώσεις των σπουδών) οδήγησαν σε ακραίες θέσεις και καταστάσεις. Οδήγησαν σε ανεπίτρεπτους ξυλοδαρμούς που μπορούν να καταλήξουν σε ανεξέλεγκτες καταστάσεις, οδήγησαν σε άτακτη υποχώρηση τού Υπουργείου Παιδείας, στριμωγμένου σε θέση απολογίας, και στην προβολή παράλογων αιτημάτων από εξοργισμένους πανεπιστημιακούς, αιτημάτων τα οποία προκαλούν τη νοημοσύνη τού μέσου Έλληνα πολίτη αντί να προσελκύνουν τη συμπάθεια και την υποστήριξή του.

Ο κρατισμός στο μεγαλείο του

Εστω και τώρα, έστω και καθυστερημένα, **πρέπει να αρχίσει ένας ουσιαστικός διάλογος στα Πανεπιστήμια και στην Κοινή Γνώμη για τις προτεινόμενες ρυθμίσεις**, που τα συγκλίνοντα πορίσματά του να ληφθούν σοβαρά υπόψιν από το υπουργείο Παιδείας. Προσωπικά θα πρότεινα ο διάλογος αυτός να προχωρήσει από τώρα σε σημαντικά θέματα ουσίας, όπως είναι ορισμένες πρώτες ρυθμίσεις προς την ουσιαστική αυτοδιοίκηση των Πανεπιστημίων. Παράλληλα να συζητηθούν οι ρυθμίσεις του Νομοσχεδίου που κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση: α) το δικαίωμα συμμετοχής **όλων** των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών στις εκλογές των διοικητικών οργάνων τού Πανεπιστημίου (πρυτανικών αρχών, προέδρων, κοσμητόρων) αντί των εκπροσώπων των φοιτητικών παρατάξεων όπως είναι σήμερα (είναι βέβαια αυτονόητο ότι οι παρατάξεις πρέπει να υπάρχουν και να στέλνουν τους εκπροσώπους τους στις Γενικές Συνελεύσεις των Οργάνων: Τομέα, Τμήμα, Σύγκλητο), β) προσδιορισμός τής διάρκειας των σπουδών με προβλέψεις για διακοπή (δεν προβλέπεται εν τούτοις στο Νομοσχέδιο η πολύ χρήσιμη δυνατότητα μερικής φοίτησης), γ) καθιέρωση προαπαιτούμενων μαθημάτων και αυστηρότερου συστήματος εξετάσεων, δ) μεταφορά τής ευθύνης τού πανεπιστημιακού ασύλου στις πρυτανικές αρχές.

Το σύνθημα των βολεμένων

Λανθασμένες είναι οι προτάσεις για εισαγωγή (εξωτερικού) *μάνατζερ* και «*Συνηγόρου Α.Ε.Ι.*». **Μάνατζερ** (οικονομικός και διοικητικός διευθυντής) σ' ένα σύστημα γραφειοκρατικό με χαρακτήρα δημόσιου λογιστικού που δεν επιτρέπει καμία πρωτοβουλία για πανεπιστήμια που διαθέτουν έμπειρους προσοντούχους οικονομικούς και διοικητικούς Γενικούς Διευθυντές είναι μέτρο άχρηστο έως ύποπτο πιθανών βολεμάτων! Αντί να υπάρξει - όπως ζητούν τα Α.Ε.Ι. - νομική στήριξη μέσα στα ίδια τα (νέα) Πανεπιστήμια εισάγεται ο «**Συνήγορος των Α.Ε.Ι.**», μεταφέροντας στον Συνήγορο τού Πολίτη αρμοδιότητες τύπου «δικαστικού επιτρόπου». Και τα δύο αυτά όπως και πλήθος άλλων προβλέψεων εκφράζουν την αντίληψη ότι το Κράτος όχι με νόμο-πλαίσιο αλλά με νόμο λεπτομερειακού και έντονα παρεμβατικού χαρακτήρα είναι αυτό που πρέπει να ρυθμίζει τα πάντα. Ο κρατισμός σε όλο το μεγαλείο του, που και την κεντρική εξουσία ικανοποιεί και συγχρόνως βολεύει κάποιους πανεπιστημιακούς οι οποίοι θέλουν να διαχέονται οι ευθύνες σε όλους και σε κανέναν.

Είναι πάντως θλιβερό ότι ούτε το Υπουργείο Παιδείας ούτε και πολλοί φοιτητές και πανεπιστημιακοί (μη γενικεύσουμε «οι φοιτητές» ή «οι πανεπιστημιακοί», γιατί αυτό δεν ισχύει) δεν ασχολήθηκαν ούτε φαίνεται να έχουν την πρόθεση να ασχοληθούν με τα μεγάλα θέματα τής Παιδείας, τα καίρια και αποφασιστικά, άρα και τα δύσκολα, που θέλουν γνώση, μελέτη και δουλειά, πολλή δουλειά. Είναι θλιβερό να ακούς από νέους ανθρώπους όχι το γνωστό γαλλικό φοιτητικό αίτημα-σύνθημα «θέλουμε ν' αλλάξουν όλα», αλλά το γεροντικό συντηρητικό σύνθημα των βολεμένων «να μην αλλάξει τίποτε». Τέλημα και αποπροσανατολισμός ή απλό πείσμα και οργή για τα συμβαίνοντα;

Τα μείζονα θέματα

Τρία βασικά θέματα τής Ανώτατης Παιδείας έχουν τεθεί επί τάπητος: 1) η σωστή χρηματοδότηση (μόνιμο βασικό αίτημα, συνδεδεμένο με κατάλληλη αλλαγή τού θεσμικού πλαισίου), 2) η δημιουργία νέου θεσμικού πλαισίου (εδώ οι έμπειροι πανεπιστημιακοί μιλούν για ανάγκη ριζικής αναδιάρθρωσης προς την πλευρά τής πλήρους και ουσιαστικής αυτοδιοίκησης), 3) η ίδρυση ιδιωτικών (μη κερδοσκοπικών) πανεπιστημίων (εδώ η Πανεπιστημιακή Κοινότητα διχάζεται: «ναι, υπό όρους», λένε οι μεν - «όχι, με τίποτε», λένε οι δε).

Όπως είναι φανερό, και στα τρία θέματα υπάρχουν διαφορετικές εκτιμήσεις. Υπάρχουν αυτοί που θεωρούν την επαρκή χρηματοδότηση ως πανάκεια και άλλοι που υποστηρίζουν ότι, αν

δεν συνδυασθεί με την ελευθερία των αποφάσεων να χρησιμοποιηθούν οι πόροι κατά τις πραγματικές ανάγκες και σύμφωνα με τις αποφάσεις των ίδιων των πανεπιστημίων, η χρηματοδότηση δεν θα λύσει όλα τα προβλήματα. Πολλοί φοιτητές - αντίθετα με παλιότερες θέσεις τους - δεν μιλούν και δεν προβάλλουν το καίριο πρόβλημα τής αυτοδιοίκησης, μένοντας σε μια στείρα άρνηση των αλλαγών.

Οι διοικήσεις των Πανεπιστημίων αντιθέτως πιστεύουν ότι αυτή (η αυτοδιοίκηση) είναι η μόνη σοβαρή και αποτελεσματική λύση για τα Πανεπιστήμια, αφού όλα αυτά που συζητούνται και προτείνονται από το Νομοσχέδιο θα μπορούσαν να ήταν απλές αποφάσεις των ίδιων των πανεπιστημίων (διάρκεια σπουδών, τύπος εξετάσεων κ.λπ.) και να διαφέρουν μάλιστα από πανεπιστήμιο σε πανεπιστήμιο ανάλογα με το επίπεδο απαιτήσεων του καθενός. Τέλος, υποστηρίζεται από πολλούς πανεπιστημιακούς ότι η άρση τής απαγόρευσης ιδρύσεως ιδιωτικών πανεπιστημίων είναι επιβεβλημένη, αφού δεν υπάρχει πουθενά, σε καμία χώρα τής Ευρώπης. Οι ίδιοι όμως λένε ότι ένα ή δύο τέτοια πανεπιστήμια - αν και όταν ιδρυθούν - δεν λύνουν το πρόβλημα τής Ανώτατης Εκπαίδευσης. Ολοι μαζί δε αμφιβάλλουν αν τα υπό ίδρυση ιδιωτικά πανεπιστήμια θα είναι πραγματικά πανεπιστήμια και όχι «μαγαζιά» παραγωγής πτυχιούχων και χορήγησης πτυχίων. Τέλος μέσα στον ορυμαγδό ξεχάστηκε(;) το μείζον θέμα: η αλλαγή τού συστήματος επιλογής των υποψηφίων για τα Α.Ε.Ι., με μεταφορά των εξετάσεων εκτός Λυκείου και συμμετοχή των Πανεπιστημίων στην επιλογή των φοιτητών τους.

Ο διάλογος που πρέπει να γίνει έχει πολλά θέματα να εξετάσει. Φτάνει να γίνει ειλικρινά και συνετά, να επεκταθεί στην Κοινή Γνώμη και να κριθεί διεξονυχιστικά στη Βουλή. Μετά η Πολιτεία ας πάρει τις αποφάσεις της αγνοώντας το όποιο πολιτικό κόστος.

Ο κ. Γεώργιος Μπαμπινιώτης είναι καθηγητής Γλωσσολογίας, πρότανης του Πανεπιστημίου Αθηνών.